

BISERICA ȘI ȘCOALA

ISCOPIEI ARADULUI

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coarță”

Arad

Redacția și Administrația

ARAD, STR. EMINESCU 18

AFARE DOMINECA

Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:

Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

„NOBLEȚEA OBLIGĂ”

Pornind dela acest dicton francez, trebuie să spunem că sărbarea creștinească a elevilor dela școalele secundare din Arad, ținută în biserica militară din Cetate, în Dumineca din 20 Febr., a avut un caracter atât de impozant și înălțător, încât ne simțim datorii să însăilăm câteva date și observații despre rostul și însemnătatea ei și în coloanele acestei reviste bisericești. Ea a fost în prima linie și un act pedagogic de mare valoare, de aceea merită să stăruim asupra influinței și urmărilor lui fericite pentru educația tineretului nostru școlar.

Recunoaștem cu bucurie și dela început, că sărbarea a fost bine organizată și pusă la punct, datorită măsurilor luate din bună vreme de toți factorii în drept.

Gândul fericit al Preasfinției Sale Părintelui Episcop Andrei de a da cinstea cuvenită celor 3 profesori de Religie din Arad: Iuliu Hălmăgean, Sabin Ștefea și Nicolae Țandru, în ziua și în casa Domnului, — și în cadrul unei asistențe formată din elevele și elevii tuturor școalele secundare din Arad, însoții la rugăciune de toți d-nii directori, dnele și dșrele directoare ale acestor școli, precum și de numeroșii lor profesori și părinți, — a făcut aproape neîncăpătoare marea biserică militară din Cetatea Aradului. Și marea mulțime a credincioșilor, precum și încălzirea dată încă de Sâmbătă, a reușit să domolească și răceala și curentul, de care ne temeam cu toții că-l vom prea simți în această spațioasă biserică.

Înainte de a începe serviciul sf. Liturghii, cei 8 preoți: I. Hălmăgean, S. Ștefea, N. Țandru, I. Berghian, N. Halbac, I. Petrilă, I. Ageu, cu diaconii A. Tripon și C. Rudneanu, sub conducerea pontificanțului I. P. C. Icon. Stavrofor pâr. consilier C. Turicu, ies la ușile bisericii întru întâmpinarea Preasfinției Sale, pe care-l conduc în fața sf. altar în cântarea însuflețită a tuturor elevilor: Pre Stăpânul și Arhiepiscopul nostru Andrei, Doamne păzește-l...

La Vohod se îndeplinește actul hirotiesiei întru protopresbiteri a celor 3 profesori. Mai întâi Pâr. Consilier cultural cetește următoarea scrisoare arhierescă:

Nr. 880/1944.

Prea Cucernic Părinți!

Se împlinesc anul acesta 25 de ani, de când Sfințiile Voastre îndepliniți misiunea de profesori de religie în învățământul secundar din Arad.

Biserica V'a încredințat, în toamna anului 1919, sufletele tinerimii noastre din școala secundară, pentru părintească îngrijire.

Cu multă mângăere constatăm azi, după 25 de ani, că Sfințiile Voastre ați îndeplinit cu mult suflet însărcinarea ce ați primit-o. Ați îmbrățișat cu părintească iubire sufletele elevilor, făcându-le să simtă că „Dumnezeu este iubire”. Le-ați împărtășit, prin cunoștința despre Dumnezeu, lumina cerească ce luminează cărările vieții dincolo de orizontul îngust al acestel vieți pământești, i-ați călăuzit pe cărările virtuților creștinești, și în taina spovedaniei ați primit mărturisirea lor, întărindu-l în bine și ferindu-l de rău. Cu un cuvânt V'ați făcut părinți sufletești, buni și iubitori, pentru tinerimea noastră școlară de azi, din care se vor recruta intelectualii și conducătorii societății noastre de mâine. Ați fost îndrumători spre bine, prin pilda vieții și prin împlinirea conștiințioasă a datoriei de fiecare zi.

Biserica nu poate trece cu vederea aceste merite ale Sfințiilor Voastre. Drept aceea, luând seama la cuvintele Sf. Apostol Pavel, care zice: „Preoții cei ce-și țin bine dregătoria să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei ce se ostenesc în cuvânt și în învățatură” (I Timotei 5, 17),

pentru a vă da dovada dragostei și a prețuirii Noastre, prin aceasta Vă ridicăm la rangul de

protopresbiteri

acordându-vă binecuvântarea pentru a purta semnele acestei distincțiuni (brâu roșu și căptușeală roșie la reverenți).

Totodată implorăm binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Sfințiilor Voastre, spre a Vă putea bucura încă mulți ani de această distincțiune.

Arad, în 2 Februarie 1944.

† ANDREI ss.
Episcop.

După cetirea scrisorii, Preasfinția Sa așează epitrahilul peste capetele celor 3 preoți, închinați de diaconi la icoane și apoi îngenunchiați în fața Arhierelui, le citește cu glas înalt și răspicat rugăciunea hirotesirii și înseamnă deasupra lor binecuvântarea prescrisă.

Păr. Consilier dă fiecăruia scrisoarea Preasfinției Sale, însoțită de semnul de distincție al protopresb.: brăul roșu.

Sfânta Liturghie decurge apoi în mod solemn, cu răspunsurile liturgice cântate unison de toți cei prezenți sub conducerea păr. diacon și profesor Oct. Lipovan.

La priceasnă, Preasfinția Sa ține o magistrală cuvântare despre a 5-a poruncă din decalog, înfrumusețând cu multe și alese pilde din viață cuprinsul ei atât de înflorit și bine încheșat. Toți elevii și elevele ascultă cu atențiune și rămân adânc impresionati de graiul măestrit în care Preasfinția Sa zugrăvește cu mare putere de înțelegere toate datorințele copiilor către părinți, de împlinirea cărora Dumnezeu a legat toată fericirea și viața cea lungă a lor.

Spicuiș din cuprinsul ei câteva învățături, după notele luate de păr. A. Tripon:

Iubiți elevi și eleve!

Cea mai însemnată dintre datorile noastre pământești este de a cinși pe Tatăl Ceresc și apoi pe părinții noștri. Primele patru porunci dumnezeiești se referă la Dumnezeu și îndată urmează părinții noștri, așa cum ne îndrumă porunca a cincea: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca bine să-ți fie ție și mulți ani să trăiești pe pământ”.

Părinții sunt înlocuitorii pe pământ ai Tatălui Ceresc, creatorul celor văzute și nevăzute. Nu există motiv sau cauză care să ne îngăduie a fi față de părinții noștri răi sau neascultători. Legi aspre pedepseau odinioară pe fiul care lovea pe vreunul din părinții săi. Pedepșa era uciderea aceluia fiu rău sau scoaterea ochilor. Bătrânețea poate aduce părinților multe slăbiciuni, dar fiii trebuie să le rabde, să le treacă cu vederea și buna îngrijire să o dea părinților neputincioși.

Istoria ne arată multe exemple minunate de cinștăre a părinților. Regi ca Solomon cel înzestrat de Domnul cu multă înțelepciune, cinșteau pe mamele lor în chip deosebit. Personalități marcante a științelor, au fost toată viața buni și iubitori fii. Prin cinștirea părinților și prin trăirea și urmarea poruncilor lui Dumnezeu se învrednicesc creștinii de locul din dreapta Domnului, așa cum ați auzit în Sf. Evanghelle de astăzi. Aceștia vor moșteni în viața de apoi ratul, fericirea veșnică. Contrarii, adică neascultătorii, răii, vor face parte din ceata celor deasțanga Tatălui Ceresc, pe cari focul cel veșnic îi va chinuți în vecl.

Printre aceia cari au sărguit în viață și și-au făcut bine datoria de propagatori ai învățăturilor

Sf. Scripturi, număr și pe părinții voștri sufletești P. C. preoți Iuliu, Sabin și Nicolae. Ca semn al bunel aprecteri, l-am distins azi cu hirotesirea întru protopresbiteri, ca de o și mai bună cinștirea din partea voastră să se învrednicească.

Prea Cucernici Protopresbiteri!

Timp de 25 ani ați sărguit în via mereu reînținerită a Domnului. Am cercetat râvna ce ați arătat-o în mistlunea frumoasă de catihet și ca o bună aprectiere și o recunoștere a osteneților depuse cu bun folos, v'am învrednicit de îndoită cinște prin hirotesirea întru protoerei. Fie ca pilda voastră să fie bun îndrumar, iar sfințiile voastre să vă bucurați de multți ani înainte cu deplină sănătate.

A răspuns în numele celor trei părintele protoereu Sabin Ștefea, mulțumind P. S. Sale pentru înalta distincție și îl asigură de tot devotamentul.

Zugrăvirea măiastră a acelei icoane prea frumoase a chemării și menirii profesorului de Religie — cea mai plină de răspunderi sarcină în cadrul învățământului, — ne obligă pe noi cei 3 să mai adăugăm și aici un răspuns, pe lângă cel atât de scurt dat atunci la fața locului de către P. C. S. Ștefea. Noblețea sufletească a Preasfinției Voastre ne obligă pe noi cei 3 modești fii duhovnicești și educatori creștini ai tineretului să Vă declarăm, că cinștea de care ne-ați învrednicit este și va rămâne pentru noi cea mai duioasă și mai nobilă satisfacție, cea mai neuitată și mai delicată răsplată pentru toată truda depusă în curs de un sfert de secol din viața noastră. Tot ea ne va fi apoi și cea mai luminoasă mângăiere a bătrânețelor, către cari, vrând nevrând, vom merge deaci înainte și prin voia Domnului, cu pași tot mai repezi. Dar de altă parte iarăși tocmai această satisfacție și mângăiere ne vor da sporite puteri, ca să muncim cu și mai multă râvnă și conștiință în slujba noastră de luminători și părinți ai tineretului și în cei câțiva ani de activitate, pe cari ni-i mai îngăduie în învățământ legile școlare.

Tot această satisfacție și mângăiere ne vor însoți apoi nostalgic și pe cărările vieții noastre de pensionari și ne vor îndemna ca nici atunci să nu irosim timpul zadarnic, ci să căutăm să-l mai facem, după posibilități, și pe-acela de folos nouă și semenilor noștri.

Ele ne vor însoți apoi cu pălpăiri de candelă sfioasă și pe drumul nostru cel din urmă. Iar în ultima zi de pe acest pământ tot ele vor fi singurele 2 flori roșii pe sicriul nostru cel de lemn.

Bucuria întreagă și deplină, bucuria cea adevărată însă a zilei sfinte de Duminecă a fost și trebuia să fie a numerosului tineret școlar prezent. Poate că pentru un moment se vor fi simțit și ei mândri și satisfăcuți, că au fost și sunt păstoriți de preoți atât de mult iubiți și prețuiți de Maimarele preoților, de înainte-stătătorul Domnului în fruntea bisericii din

aceste părți. De aceea inima lor tot timpul a săltat de bucurie. Fața le era veselă și zimbătoare, iar gurile lor toate, ca un chimb bine răsunător, au premărit pe Domnul cu frumoasele răspunsuri liturgice pe cari le-au dat într'un glas, în chip avântat, tinereste dar disciplinat, — de-ți era mai mare dragul să-i asculți! Prin toată purtarea lor liniștită și cuviincioasă — însufleștiți desigur și de prezența atâtor alți profesori și profesoare de-ai lor — ei au dat o bună dovadă că se știu bucura și duhovnicește în ziua și în casa Domnului, când toate le ajută să o facă! Serbarea era a lor în prima linie și binecuvântarea Preasfinției Sale asupra lor a coborât pe Duhul Sfânt să-i încalzească și să nu-i lase să simtă nici frigul de sus, nici răceala pietrelor de sub picioare.

Binecuvântarea Preasfinției Sale și mai ales călduroasele și duioasele îndemnuri arhieresti de a-și cinsti și iubi toată viața pe toți părinții trupești și sulești, trebuie să creeze și să lase în sufletele lor curate de copii o permanentă sărbătoare creștinească, care să le lumineze cu foc ceresc și toate zilele de școală, cât mai ales viitorul lor de oameni maturi.

Și tot binecuvântarea și caldele povețe arhieresti trebuie să formeze în mințile și inimile lor convingerea fermă, — care-a fost până nu demult și o tradiție creștinească, practică și trăită de către mulți intelectuali ardeleni, învățată și deprinsă și de dânșii tot în școală, — în școlile confesionale românești de odinioară, — convingere formulată în cuvinte atât de frumoase tot de către un învățat autor de cărți sfinte, de marele și credinciosul rege David, care în psalmul 83 spune: *Cât sunt de dorite locașurile Tale Doamne! Sufletul meu suspină și tânjește după curțile Domnului! Ferice de cei ce locuiesc în casa Ta, căci neconținut te pot lăuda! Căci mai bine este o zi în casa Ta, decât mii într'altă parte!*

Dacă vom reuși să-l deprindem pe întreg tineretul nostru școlar să iubească din tot sufletul bună-cuviința și podoaba casei Domnului și dacă atunci acest întreg tineret al țării noastre ar stăruii în rugăciuni calde și fierbinți, în fiecare Duminecă și sărbătoare, poporul nostru și-a asigurat și creat a doua armată puternică: oastea Domnului, oastea cerească și îngerească a închinătorilor conștienți și harnici, cari vor fi în stare să-i aducă cea mai strălucită victorie. Să coboare pe întreg cuprinsul iubitei noastre patrii tot darul și toată binecuvântarea, tot scutul și toată pavăza dumnezeiască, iar mâna cea nevăzută a lui Dumnezeu va scrie atunci pe toate hotarele noastre sfinte sentința care va rămâne în veci neschimbată: Pe aici nu se trece!!

Și ca să putem ajunge la acel viitor, într'adevăr de aur, noi toți educatorii să-i strigăm fără nctare tineretului nostru școlar învățătura Mântuitorului, po-trivită'ndeosebi zilelor grele prin cari trecem: Feri-

ciți veți fi iubiții noștri elevi când veți flămânzi și veți însetoșa după rugăciune, căci numai ea vă poate sătura!

De aceea, sărutându-vă și pe această cale dreapta Preasfinției Voastre pentru baia caldă de lumină duhovnicească, în care ne-ați cufundat și scaldat sufletele tuturor celor ce ne-am adunat în casa Domnului, chiar și într'o zi de iarnă, mulțumim călduros și numerosului corp didactic prezent — și pentru că și-au însoțit elevii la rugăciune și și pentru dragostea colegială ce ne-au arătat-o nouă. Și ne rugăm fierbinte lui Dumnezeu, ca această numeroasă prezență în casa Domnului să fie un început bun, cu cele mai fericite urmări pentru tineret!

Un început serios de o mai permanentă și însuflețită colaborare frățească și la lucrul Domnului, ce trebuie făcut în casa și în Ziua Lui. Cu cât drag ar veni elevii și elevele și la împărtășirea cu sfințele taine în cursul celor 2 posturi, dacă s'ar vedea urmași și însoțiți și de toți ceilalți profesori și profesoare ale lor!

Această însoțire credincioasă ar crea în sufletele lor convingerea puternică, că sfințele taine împărtășesc darurile Duhului Sfânt tuturor creștinilor, și că toți au nevoie de ele!

Mulțumim și fraților preoți și îndeosebi I. P. C. Icon. Stavr. consilier C. Turicu și P. C. protoiereu maior Tănăsioiu, pentru că s'au ostenit împreună cu noi la rugăciune și-i rugăm pe toți să ne ajute și cu alte prilejuri, ca să putem trezi la viață un vechiu cântec bătrânesc și să facem din el maxima de fiecare zi a vremilor grele prin cari trecem și crezul permanent al tineretului:

Lăudați-l că e mare Dumnezeu,

Ce-a păzit cu mâna tare pe Român, poporul Său!

El din vecl ne-a fost Părinte și Stăpân,

Nici de astăzi înainte n'o să uite pe Român!

PROTOPRESB. N. ȚANDRAU

Formarea conștiinței liturgice

Socotim necesar ca să revenim asupra observațiilor pe cari experiența noastră liturgică ni le-a pus în evidență. Într'un articol precedent, apărut în revista „Biserica și Școala“ Nr. 38 1943, ne-am ocupat de tema educației liturgice. Acum vom privi problema formării liturgice preoțești.

În clipa hirotoniei, prin punerea mâinilor arhierelui legiuit, slujitorul lui Dumnezeu a intrat într'o rânduală nouă, într'o căsătorie spirituală cu mireasa Domnului, cu Biserica, căreia își va închina puterile sale sufletești.

În cugetul arhierelui care împărtășește darul, dar cu osebire în ființa lăuntrică al ucenicului lui Hristos Domnul, în clipa aceasta unică, trebuie să do-

gorească îndemnul sf. Pavel către Timotei și Tit: „Nu nesocoti harul ce este întru tine, care ți s'a dat prin proorocie cu punerea mâinilor preoțimii“ (I Tim. 4, 14) și „îți aduc aminte să aprinzi iarăși harul lui Dumnezeu care este în tine“ (II Tim. 1, 16). Este știut că darul preoției se dă în cursul sfintei și marelui slujiri a Liturghiei, când novicele preoției încunjură masa sfântului prestol ca un simbol al logodnei sale cu altarul Domnului, unde inima lui trebuie să vină arzândă pentru slujba cea înaltă și îngerească. Ca moment culminant al slujbei hirotoniei socotim și clipa când noul sfințit primește sfântul agneț din mâna arhierului care rostește aceste cuvinte: „Primește odorul acesta și-l păzește întreg și nestruciat până la răsufierea ta cea mai de pe urmă, pentru care vei fi înțrebat a da răspuns la a doua și înfricoșata venire a marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos“.

Din clipa aceasta binecuvântată, noului uns prin Duhul Sfânt i se încredințează săvârșirea lucrărilor sfinte a căror inimă rămâne sf. Liturghie, unde pe masa Domnului se lucrează înfricoșata taină a împăcării noastre prin aducerea jertfei celei nemuritoare. În demnitatea aceasta, ca iconom al sfintei jertfe, preotul se află în culmea misiunii sale duhovnicești, în cel mai sfânt exercițiu al preoției.

Sf. Ioan Hrisostom, contemplând acest moment al chemării preoției își amintește de proorocul Ilie care se ruga ca să vină focul de sus pentru aprinderea jertfei sale și comparând aceasta cu slujirea dela prestolul sfânt, zice: „Aici preotul stă în picioare și aduce pe Duhul cel sfânt; îndelung își face ruga nu ca să cadă o flacără de sus spre a mistui Darurile, ci ca harul dumnezeesc să se coboare asupra jertfei și prin el să se aprindă inimile tuturor, spre a le face mai strălucitoare decât argintul curățit în foc“ (Preoția, Cartea III-a).

Din doctrina Bisericii cunoaștem toți, că centrul de foc al sfintei Liturghii este prefacerea sfintelor Daruri. În cursul slujbei cum ne apropiem de acest moment esențial rânduiala ei devine mai solemnă, mai plină de măreție și evlavie. Ea ne pregătește sufletul prin cântarea îngerească: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot“, iar textul liturgic ne aduce în conștiință solia cerească, că în jurul sfântului prestol sunt de față puterile cerești pentru clipa prefacerii celor puse înainte. Tot sf. Ioan Hrisostom, ca să scoată și mai mult în relief măreția preoției, ne spune despre un preot bătrân, venerabil și sfânt, că a avut în timpul Liturghiei o revelație uimitoare: pe cât e cu puțință ochilor trupești, el a văzut o mulțime de îngeri în jurul preotului, îmbrăcați în haine strălucitoare și cu fruntea plecată ca niște soldați în fața împăratului (Cartea VI-a).

Privind literatura patristică, este unanimă pentru a sublinia sfințenia momentului liturgic al prefacerii

sfintelor Daruri prin invocarea Sfântului Duh de către slujitorii sfințiți. Din mulțimea mărturiilor ne rezumăm la două mai elocvente. Astfel Fericitul Augustin relevând sublimitatea preoției zice: „Preoții au o minunată demnitate! În mâinile lor ca în sânul binecuvântatei Fecioare Maria, se întrupează Fiul lui Dumnezeu. Limba preotului face un Dumnezeu dintr'o bucată de pâine“. Iar Cuvântătorul cu gură de aur se rostește: „O minune, o dragoste a lui Dumnezeu pentru oameni! Acela care șade sus cu Tatăl, în clipa aceasta se lasă atins de mâinile celor de față și se dă acelor care vreau să-l primească și să-l strângă la inimă“ (Cartea III-a).

Nu numai literatura, ci și viața practică bisericească, s'a îngrijit din vreme pentru disciplina launtrică a vieții preoțești și pentru formarea conștiinței liturgice conștiente. Tradiția Bisericii noastre a format din vechime cadrele pentru o atmosferă de curăție sufletească, necesară celui ce pășește la lucrarea celor sfinte. Formularele de Liturghiere cuprind un capitol special numit „Povățuitor“, cu reguli și dispoziții morale care se cer ținute, pentru slujirea cu vrednicie a celor sfinte.

Acest „povățuitor“ este pravila bisericii cu o actualitate netrecătoare. Practicarea și actualizarea pravilei este mijlocul minunat pentru disciplina launtrică a slujitorilor. Pravila am putea-o socoti și ca o igienă morală care înlătură insuficiențele de ordin sufletesc și creează simțul îngrijirii și al răspunderii pentru săvârșirea sf. Liturghii.

Nu avem intențiunea ca să rezumăm cuprinsul regulilor morale din acest capitol. Ele stau la îndemâna tuturor și se practică. Necesară este însă să se accentueze valoarea și însemnătatea prescripțiilor pravilei pentru cultivarea și ascuțirea simțului liturgic. Cine va contesta că observarea și pregătirea sufletească a slujitorilor prin cetirea și meditarea „Rânduialii sfintei cuminecări“, va face sufletul să se apropie curat de masa tainică și inima să ardă ca a ucenicilor Domnului pe calea Emausului?

Ecourile rugăciunii sfintei cuminecări, este sigur că reflectă o stare și dispoziție sufletească necesară slujbei. Cuvintele „ca focul și ca lumina să-mi fie mie trupul și sângele Tău cel scump, Mântuitorul meu, arzând materia păcatului și arzând spinii patimilor“... și înfârșit toate rugăciunile fierbinți, vor crea o atmosferă de adâncă evlavie și umilință, pentru slujbă.

Un luminat slujitor al Bisericii, face constatarea că entuziasmul nostru euharistic și-a pierdut incandescența. „Fără o organizare a vieții spirituale intime, prin meditație și rugăciune, coloana centrală a misiunii pastorale, puterea euharistică amenință să se prăbușească“ (Grig. Cristescu: Pimenica ortodoxă pag. 77).

Pentru sporirea puterilor duhovnicești și pentru întărirea religiozității obștești, să ne întoarcem luarea aminte la izvoarele curate ale experienței și practicei încercate ale Bisericii ortodoxe.

Preot L. David

Despre ce să predicăm ?

În *Duminea I-a din Postul mare* (5 Martie 1944) vom vorbi despre: *PROSCOMIDIER*.

Din cele mai vechi timpuri viața creștină s'a caracterizat printr'o grijă deosebită față de sf. biserică și slujitorii săi, precum și față de cele necesare sfintelor slujbe ce se săvârșiau aci. Din aceasta binecuvântată grijă au izvorât toate acele odoare sfinte cari formează în multe locuri și astăzi podoaba aleasă a sfintelor noastre biserici, odoare cari prin bogăția lor ne glăsuesc mereu de cinstea deosebită ce se da în vechime locașului dumnezeesc și în genere întregului nostru cult divin. Și tot din această grijă au pornit și pioasele daruri ce se aduceau și se aduc și astăzi la sf. biserică, atât pentru săvârșirea sf. Liturghii, cât și pentru ajutorarea celor lipsiți și neputincioși.

Toate aceste daruri, și în special pânea și vinul, ce se aduc pentru sf. jertfă poruncită de Domnul nostru Iisus Hristos, se adunau în timpurile vechi într'o despărțitură deosebită a sf. Altar, numită *Proscomidier* sau *Jertfelnic*. În timpurile de azi însă, acest loc îl formează de obicei o boltitură, în formă de peșteră, făcută în peretele din spre Miazănoapte a Altarului sau o simplă masă pe care se așează pânea și vinul și se pregătesc pentru sf. Liturghie.

Numirea de *proscomidier* sau *jertfelnic* îi vine dela faptul că aci se pun înainte darurile aduse de credincioși și se pregătesc pentru aducerea jertfei depline ce se săvârșește pe sf. Prestol. Din acest motiv și sf. slujbă, ce se face în acest loc al bisericii, poartă numirea de *proscomidie*, adică *proaducere* sau *punere înainte* a darurilor pentru jertfă. Cum în decursul acestei slujbe se face pomenire de împrejurările nașterii și ale morții Domnului, din această pricină și *proscomidierul* simbolizează atât peștera din Villeem, unde s'a născut Mântuitorul, cât și *Golgota răstignirii*, unde *Mielul lui Dumnezeu* s'a junghiat și se junghie mereu pentru păcatele lumii. Sf. Simeon Tesalonicul, vorbind despre așezarea lui în apropierea sf. Prestol, spune că aceasta se face „*pentru că și Vifleemul este aproape de Ierusalim și de Mormântul Domnului unde s'a și pus înainte, intrându-se pentru noi Cuvântul lui Dumnezeu, născându-se din Fecioara Sfântă*“.¹⁾

Pentru pregătirea sf. Daruri, ce se face la *proscomidier* și pentru aducerea lor pe sf. Prestol se folosesc anumite obiecte sau vase sfinte, cari se păstrează de obicei în această parte a sf. Altar. Între aceste vase sfinte cele mai de seamă sunt *sf. Disc* și *sf. Potir*.

Sf. Disc este o farfurioară de argint, aur sau de metal poleit, pe care se pune la *proscomidie* sf.

Agneț, adică partea ce se scoate din mijlocul primei prescuri, întru pomenirea Mântuitorului, care de altfel în sf. Scriptură este numit adeseori „*Mielul lui Dumnezeu u cel ce ridică păcatul lumii*“ (In. 1, 29, 36; Isaia 53, 7; Fapte 8, 32; I Petru 1, 19; Apoc. 5, 6 etc.). Tot aci se așează și celelalte părțile ce se scot întru pomenirea sf. Fecioare, a Proorocilor, a Apostolilor, a Mucenicilor, a Cuvioșilor, a viilor și a morților ce se dau a fi pomeniți la sf. Liturghie. Când *sf. Disc* se află la *proscomidier* el închipuie *leslea* în care a fost culcat pruncul Iisus la naștere, iar după așezarea lui pe sf. Prestol simbolizează *locul unde s'a pus trupul Mântuitorului* la coborârea Lui de pe sf. Cruce.

Sf. Potir este un păhar cu picior, făcut de obicei din argint poleit cu aur, în care se toarnă vin amestecat cu apă și unde acesta se preface la sf. Liturghie, prin venirea sf. Duh, în însăș sângele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Sf. Apostol Pavel, convins de acest adevăr, scrie celor din Corint: „*Păharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este oare împărțășirea cu sângele lui Hristos?*“, de aceea „*Nu puteți să beți păharul Domnului și păharul demonului*“ (I Cor. 10, 16, 21). Potirul ne aduce aminte de păharul dela Cina cea de Taină, pe care luându-l Mântuitorul și binecuvântându-l l-a dat sf. Săi Apostoli, zicându-le; „*Beți dintr'acesta toți, că acesta este sângele Meu, al legii celei noi, carele pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor*“ (Mt. 26, 28).

Întrebuințarea acestor două vase sfinte în decursul sf. Liturghii este tot atât de veche ca și așezarea și slujirea sf. Cuminecături, întru pomenirea jertfei mântuitoare a lui Iisus. În timpurile vechi însă, mai ales în decursul prigoanelor păgâne, ele se făceau din lemn, sticlă sau chiar și din pământ. Vremurile de libertate statornicite de împăratul Constantin cel Mare, vremuri când învățătura lui Hristos a devenit religie de stat, au contribuit însă ca și aceste sfinte vase să dobândească, ca și întregul cult divin, o podoabă tot mai aleasă, făcându-se din aur și argint, cum se fac de fapt și în zilele noastre. Nu se putea ca măreața jertfă ce se plinește pe Altar, jertfă din a cărei bogăție mântuitoare ne împărțășim fiecare dintre noi, dat fiind prețul ei deosebit pentru întreaga omenire, să nu se bucure de o prețuire aleasă, prețuire de care s'au învrednicit și sf. vase, ca unele ce servesc drept locaș al dumnezeescului trup și sânge a lui Iisus Hristos.

În legătură cu aceste sf. vase se mai întrebunțază la *proscomidier* și alte obiecte, cari deși au un rost mai mic, totuși pentru tâlcul lor deosebit trebuesc cunoscute de orice creștin.

Pe sf. Disc, după ce au fost așezate pe el părțile scoase din prescuri, se pune întotdeauna o *steluță* formată din două arcuri de metal împreunate

¹⁾ Ibid. cap. 138, p. 125.

la mijloc cu un șurub, care în partea lui de deasupra are o cruce, iar la cea de jos atârână o mică stea, făcută din acelaș metal. Când cele două arcuri ale steluței se deschid, ele au forma de cruce și opresc ca acoperemântul discului să atingă sf. Daruri, cari sunt puse aci. Steluța aceasta închipuie *steaua* care a condus pe magi la Vif.eem, precum și *pecetea* ce s'a pus pe Mormântul Domnului de teama ca nu cumva Apostolii să fure trupul lui Iisus.

Pentru acoperirea sf. Daruri, pe timpul cât acestea se găesc la proscomidier, cât și după ce au fost puse pe sf. Prestol, se întrebunțează de obicei anumite *acopereminte* sau *procovețe*, făcute din mătase sau din alte stoffe prețioase, împodobite cu semnul sf. cruci, iar pe la margini cusute cu chenare de fir prețios. Cu unul din aceste acopereminte, cel în formă patrată, se acopere sf. Disc, cu altul în formă de cruce sf. Potir, iar peste amândouă se așează un acoperemânt mai mare numit *sf. Aer*. Cele dintâiu, când sunt la proscomidier închipuiesc *scutecele* în care a fost înfășat pruncul Iisus, iar *sf. Aer* simbolizează *bolta cerească* pe care s'a arătat steaua și a condus pe magi. Pe sf. Masă *acoperemintele mici* închipuiesc însă *giulgiul* în care a fost înfășurat trupul Domnului, iar *sf. Aer* ne amintește de *piatra* de pe ușa mormântului, piatră pe care a stătut în dimineața învierii cel dintâiu vestitor al acestei biruințe a Mântuitorului.

Tot la proscomidier se mai află apoi o *linguriță* cu care se face împărțășirea credincioșilor și un cuțitaș în formă de lance numit *sf. Copte*, cu care se scoate sf. Agneț și toate celelalte părțicele din prescuri. *Lingurița* închipuie cleștele cu care Serafimul a luat cărbunele de foc de pe altarul ceresc și atingând buzele proorocului Isaia i-a zis: „*Iată s'a atins de buzele tale și va șterge păcaiele tale și fărădelegile tale le va curăți*“ (Isaia 6, 7), iar *sf. Copte* ne aduce aminte de *sulița* cu care unul din ostași a împuns coasta Mântuitorului și îndată a ieșit sânge și apă, semn că era mort. La unele biserici se mai află aci și un *burete*, cu care preotul șterge și curăță Potirul după săvârșirea sf. Liturghii, pentruca nu cumva să rămână în el ceva din dumnezeescul trup și sânge. Un astfel de burete se mai află și în Antimisul de pe sf. Prestol. Și unul și altul închipuiesc *buretele* înmuiat în oțet și fiere, cu care ostașii au vrut să astâmpere setea celui chinuit pe cruce. Și acest burete, ca și sf. Copte ne amintesc prin urmare de cumplitele dureri pe cari Fiul lui Dumnezeu le-a răbdat pe crucea Golgotei, pentruca de pe urma lor să răsără binecuvântatele daruri ale mântuirii noastre, daruri de cari ne facem părtași întotdeauna prin împărțășirea cu trupul și sângele Lui.

La toate aceste daruri mântuitoare se cuvine să ne gândim noi de fieștecare dată când ne amintim de proscomidierul sf. Altar și de obiectele ce se

află pe el. Și, înțelegând rostul și tâlcul acestor obiecte în cuprinsul cultului nostru divin, să ne străduim întocmai ca și creștinii veacurilor primare, ca să aducem aci darurile noastre, pentruca din plinătatea lor să se săvârșiască mereu jertfa împăcării și a unirii noastre cu Dumnezeu. Toate aceste daruri însă trebuie să izvorească din curățenia desăvârșită a inimii noastre și din convingerea că aducându-le la Altar ca jertfă, nu facem altceva, decât îi aducem Stăpânului nostru ceresc nețărmurită mulțumire, tocmai din cele ce El însuș ne-a dat și ne dă mereu din bogăția darului Său mântuitor. De aceea la sf. Liturghie, înainte de prefacerea sf. Daruri în trupul și sângele Domnului, preotul, înălțând Potirul și Discul, spune cu atâta convingere: „*Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate*“.

T.

Reviste

„GÂNDIREA“ Ianuarie 1944.

Revista „Gândirea“ este o adevărată comoară spirituală. Puține publicații, la noi și în străinătate, se pot mândri cu această calitate. De 23 ani, fiecare număr al ei este la fel de bogat în cuprins și valoare. Dealtfel ceea ce avem noi mai distins și mai aproape de sufletul neamului nostru din lumea intelectuală, prin coloanele *Gândirii* s'a manifestat. *Gândirea* a inaugurat o epocă în scrisul nostru și continuă cu o perseveranță angelică să inmiresmeze — cu parfumul paginilor sale dense și grele de atâta frumusețe — simțirea și cugetarea românească. Meritul îi revine în cea mai mare parte prof. Nichifor Crainic, care a ținut să imprime în cele peste douăsprezecemii de pagini, apărute până acum în cursul anilor, toată personalitatea sa gigantică, alegând și revizuiind un material felurit, pe care a știut să-l înglobeze în aceeaș linie spirituală manifestată de 23 ani. Numărul 1 din anul acesta se deschide cu eseul dlui Nichifor Crainic: „*Ortodoxia română ca funcțiune europeană*“. Neamul românesc nu e un neam fatalist. El constituie un miracol, nu numai ca apariție, ci mai ales ca existență istorică dealungul veacurilor în raport și în lupta cu imensitatea dușmanilor. Dar orice apărare a românismului a coincis cu o apărare a creștinismului nostru, așa după cum se afirmă și în actualul războiu. Ca putere spirituală organizată, ortodoxia românească însemnează Biserica noastră națională, care binecuvintează orice politică de stat, care tinde la desăvârșirea vieții poporului român. *Ortodoxia românească se înțelege forma de viață spiritual-națională, dezvoltată de energia noastră etnică, fructificată de dogma ecumenică*.

Față de învinuirea unor tendențioși, cari exclud conlucrarea ortodoxiei românești la necesitățile de

viață ale acestui continent și după cari ortodoxia noastră e o formă obscurantistă a fanatismului oriental, reacțiunea apare concludentă prin însăși manifestările ei românești dovedite de atâtea ori în cursul timpului și mai ales astăzi, când implinește o „funcțiune eminentă europeană“.

Orice lucrare de natură politică, morală sau spirituală, ridicată din sânul națiunii române, în numele ortodoxiei și la care colaborează Biserica, dar care are repercursiuni binefăcătoare dincolo de graniți, se poate socoti ca o funcțiune europeană a ortodoxiei românești.

Prezența noastră — pe câmpul de luptă la răsărit, în contra puhoiului satanic, ca și în trecutul veacurilor — ca atleți ai creștinismului și apărători ai Europei întregi — ne diferențiază complect de pravoslavnicia panslavistă a poporului din răsărit. Suntem singurul popor latin ortodox. Ortodoxia noastră e o funcțiune europeană — singură pe acest continent — activă și dinamică până la sânge.

Europa își trage ființa spirituală dela cele două cetăți: Roma și Bizanțul, care luminează întreaga spiritualitate europeană. Viața noastră românească este sinteza cea mai puternică a spiritului acestor două cetăți, iar participarea noastră concretă la istoria Europei emană tocmai din adâncurile acestei fuziuni în noi.

Celelalte pagini ale revistei cuprind versuri, proză, studii și cronici, semnate de condeie alese, dintre cari amintim pe: Victor Papilian, George Gregorian, Ioan Coman, Nicolae Roșu, N. Porsena, etc. — scriitori distinși și încercați în arta scrisului.

Revista *Gândirea* rămâne pentru noi tribuna care reprezintă în întregime întreaga spiritualitate românească în forma sa cea mai plăcută și mai originală.

Tipărită cu multă jertfă materială de către directorul ei, ar trebui să nu se găsească nici un intelectuai român și ortodox care să nu o aibă aproape de sufletul și de mintea sa. Pr. Mircea Munteanu

REVISTA BANATULUI. Anul IX, Nr. 10-12
Timișoara.

În continuarea „Luceafărului“, revista editată de „Astra Bănățeană“, aduce cu fiecare fascicol articole instructive, deosebit de importante. Remarcăm în chip special din acest număr articolul d-lui Dr. C. Corneanu despre „Generalul Traian Doda“ și cel al d-lui Traian Birăescu: „Un document edificator“, fără să subestimăm prin aceasta cu nimic celelalte articole, toate valoroase, semnate de d-nii Gr. Bugarin, D. Imbrescu, Lucian Costin, P. Sergescu și Tr. Topliceanu.

D-l C. Corneanu ne face o vie și interesantă prezentare a figurii și activității generalului Tr. Doda (1822-95), instructorul și ostașul glorios al împăratului Francisc Iosif I în toate războaiele dintre anii 1848-1866,

comandantul armatei române în războiul pentru independență (1877-78), președintele Comunității de avere (1879-92), deputatul Românilor cărășeni în șase legislaturi (1874-87), luptătorul pentru înființarea unui liceu românesc la Caransebeș, îndrumătorul politic și cultural al Bănățenilor dela graniță, marele patriot al cărui nume se perpetuiază viu în istorie și pe frontispiciul liceului din Caransebeș.

Extrem de edificator e documentul tradus și publicat de către d-l Tr. Birăescu asupra persecuțiilor suferite la începutul veacului al 15-lea, de către Români ortodocși din partea catolicismului. E vorba de diploma regelui Sigismund, din 7 Decembrie 1428, prin care se înoeste franciscanilor ordinul dat de regele Ludovic, ca în provincia Sebeșului, ca și a Hațegului și Mihalțului, nimeni să nu poată stăpâni vreun domeniu, dacă nu e catolic; nimeni nu are dreptul să țină sau să protejeze vreun „preot schismatic“, nimeni nu are voie să încheie căsătorie cu schismatic sau schismatică; toți preoții schismatici — adică ortodocși — să fie arestați, toți copiii ortodocși să fie botezați de preoți catolici, iar dacă cineva ar trece la religia schismatică să i se confiște averea.

În fine, semnalăm darea de seamă elogioasă, pe care d-l Tr. Topliceanu, redactorul revistei, o face lucrării d-șoarei C. Bodea despre „Moise Nicoară“, din care cităm această judicioasă încheiere:

— „Moise Nicoară a avut încredere în împăratul dela Viena, D. Țichindeal nu. Dreptatea a fost de partea lui Țichindeal, iar M. Nicoară a avut aceeași desiluzie ca mulți alții în istoria românilor transilvăneni, căci politica Vienei a fost mereu binevoitoare altora, nu nouă Românilor.

Mărturiile istoriei sunt prea evidente...”

Informațiuni

■ LA DUMINECA ORTODOXIEI, ca și în anii trecuți, se vor desfășura în toate centrele protopopești și în comunele mai mari din cuprinsul Eparhiei, misiuni religioase, la care vor participa următorii delegați eparhiali:

P. C. Iconomi stavrofori: Dr. N. Popovici la Radna, Sava Seculin la Hălmațiu, Traian Cibian la Pecica, Cornel Magieru la Pâncota, Caius Turicu la Gurahonț;

P. C. Protopopi: Florea Codreanu la Curtici, Dr. Simion Șiclovan la Ineu, Sabin Ștefea la Cermeiu, Iuliu Hălmațean la Buteni, Nicolae Țandru la Șebis;

P. C. Protosnighel Iulian Nicoară la Târnova; Preoții: Dr. Ilarion Felea la Șiria, Dr. Petru Deheleanu la Nădlac, Petru Bancea la Chișineu-Criș, Viorel Mișuțiu la Săvârșin, Ioan Faur-Șimand la Comlăuș.

■ SFÎNȚIRE DE BISERICĂ. Duminecă în 2 Ianuarie a avut loc sfințirea bisericii din parohia Mocioni, după ce a fost reparată pe dinlăuntru, pictată și împodobită din contribuția fondului general al parohiei și prin dăruirile binevoitoare ale credincioșilor.

Serviciul religios a fost oficiat de către P. C. Icon. stav. Traian Cibian consilier și delegat eparhial, asistat de preoții T. Ciorogariu adm. protopopesec, Ad. Mursa-Căpruța, I. Turcu-Vărădia, Iul. Bunescu fiul comunei, de prezent preot în Eparhia Timișoarei, L. Tulcan-Julița, Gh. Crețu-Ștejeri și A. Ponta, parohul locului. A predicat P. C. Tr. Cibian despre rosturile mântuitoare ale Bisericii și despre opera pil-

duitoare a credincioșilor din Mocioni, cari și-au arătat prin fapte dragostea lor față de podoaba casei Domnului.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul copiilor, pregătit și condus de d. inv. A. Luca. Au mai fost de față d-nii Dr Fănățeanu medic de circumscripție, inv. Fil. Popa - Julița, I. Ponta funcționar la Caps ș. a. După Sf. Liturghie oaspeții au fost invitații părintelui A. Popa.

Deși cu întârziere, publicăm această dare de seamă, pentru a nu lăsa neamintită încă o faptă creștinească, izvorită din credința și iubirea creștină a poporului nostru.

■ **DUMINECA TRECUTĂ**, în 20 Febr. c. a avut loc în Catedrala mitropolitană din Iași solemnitatea trecerii la ortodoxie a preotului catolic Petru Piru din jud. Bacău. Convertitul este licențiat al Facultății de Teologie din Roma. Cetirea profesiei de credință, prin care și-a arătat motivele părăsirii catolicismului, a impresionat publicul care a asistat în număr mare la solemnitate.

Să sperăm că părintele P. Piru va fi o bună achiziție pentru Biserica ortodoxă și că nu va fi numai o simplă înlocuire numerică a Arhim. Teodosie Bonteanu (care, în paranteză fie scris, prin trecerea sa la catolicism în 1937 nu ne-a făcut *nicio pagubă*).

■ **ALTE PAROHII** din Eparhie, în care foaia „Calea Mântuirii“ are mai mulți abonați, sunt: Corbești, Berechiu, Drauți, Susani, Nădălbești și Vărădia de Mureș.

În numărul trecut din „Biserica și Școala“ s'a amintit parohia Vața de jos, în loc de *Vața de Sus*. Facem cuvenita rectificare.

Școala de Duminică

10. Program pentru Duminică 5 Martie 1944.

1. *Rugăciune*: Doamne și Stăpânul vieții mele. (Ceaslov. pg. 20).

2. *Cântare comună*: Veniți să ne închinăm...

3—4. *Cetirea Evangheliei*: (Ioan 1, 43—51) și *Apostolului* (Evrei 11, 24—26, 32—40) zilei, cu tâlcuire.

5. *Cântare comună*: Ales-a Domnul Sionul... (Cânt. rel. pg. 11).

6. *Cetire din V. T.*: Despre porunca X. dz.: Lăcomia și pofta. (Calea Mânt. Nr. 27 din 6 Decembrie 1942).

7. *Povește morale*: Datoriile fiilor către părinți. (Cartea înțel. lui Iisus Sirah c. 3).

8. *Intercalații*: Poesii rel. etc.

9. *Cântare comună*: Iată mirele vine... (70. Cânt. rel. pg. 18).

10. *Rugăciune*: Doamne Sfinte, Cel ce întru cele de sus locuiești și spre cele smerite privești și cu ochiul Tău cel atotvăzător cauți spre toată zidirea: înaintea Ta am plecat grumazul sufletului și a trupului și Ție ne rugăm, Sfinte al sfinților, tinde mâna Ta cea nevăzută din sfânt lăcașul Tău, și ne binecuvintează pe noi pe toți! Iartă-ne greșala cea de voe și cea fără de voe, cea cu cuvântul sau cu fapta. Dăruiește-ne nouă, Doamne, umilință, dăruiește-ne lacrimi duhovnicești din tot sufletul, pentru spălarea păcatelor noastre celor multe! Dăruiește mila Ta cea mare peste toată lumea Ta și peste noi, nevrednicii robii Tăi! Că binecuvântat și preamărit este numele

Tău: al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943).

A.

Nr. 75b/194.

Comunicate

Se comunică pentru luare la cunoștință și conformare ordinul Ministerului de Culte Nr. 51871/1943.

COPIE: Ca urmare la adresa Președinției Consiliului de Miniștri Nr. 310351/1943, avem onoare a vă ruga să binevoiți a aduce la cunoștința tuturor Preoților, prin organul oficios eparhial, textul articolului unic 450 Cod Penal, modificat prin Legea 800 din 6 Decembrie 1943 și a nume: Art. 450. Preotul de orice cult recunoscut de Stat care celebrează un botez sau o cununie, înainte de îndeplinirea actelor și formelor cerute de legile civile, comite delictul de neregulată celebrare a botezului sau a cununiei și se pedepsește cu închisoare corecțională dela o lună la 6 luni și amendă dela 10.000—25.000 lei. Când botezul a trebuit să se officieze fără prezentarea buletinului de declarare, sau mai înainte de declararea la oficiul de stare civilă a pruncului, din cauza sănătății acestuia, preotul care a oficiat va fi scutit de pedeapsă, dacă în termen de 3 zile dela data officierii, va încunoștiința despre aceasta primăria locului. (Legea 800 din 6 Dec. 1943). Totodată Vă rugăm, să binevoiți a dispune, ca organele eparhiale de control cu prilejul anchetelor ce le efectuează la parohii, să cerceteze și arhiva cu registrele de botez și cununie, spre a se verifica modul cum se execută o măsură atât de utilă pentru Stat. p. Ministru ss. Indescifrabil p. Director ss. Indescifrabil.

Arad, la 22 Februarie 1944.

Consiliul Eparhial.

Nr. 356/ 944

Ierodiaconul Iulian Chifu dela Sf. Mănăstire Râșca, jud. Baia, a fost exclus din monahism.

Consiliul Eparhial.

Nr. 884/ 944.

Concurs

Se publică concurs *din oficiu*, cu termen de 15 zile, pentru întregirea prin numire a parohiei de clasa *treia Joia-Mare*, protopopiatul Buteni.

VENITE:

1. Sesia parohială, 6 jug. cad.

2. Folosința casei parohiale.

3. Stolele și birul legal.

4. Salarul dela Stat.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta Consiliului Eparhial Arad.

Preotul va plăti impozitele după beneficiul preoțesc din al său.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial, dela 15 Februarie 1944.

† ANDREI
Episcop.

Traian Cibian
cons. ref. eparhial.